

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungari'a : Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.</p>	<p>Correspondentiele se se adreseze Redactiune „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Er banii de prenumeratiune la TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.</p>
---	--	---

Adunarea generala constituinta

*reuniunei femeiloru romane din Aradu si provincia
 tienuta in 9/21. Februaru 1888.*

Cestiunile de cultura preocupa astadi in prim'a linia pre tote popórele, cari vor se traiésca, si se inainteze; ér barometrulu pretiului si stimei, ce o reclaméza unu poporu pentru sene este: ce a facutu, si ce face pentru scóla.

Adunarea de Marti'a trecuta ne-a doveditu de nou, ca societatea nóstra voiesce se sacrifice pentru scól'a de fetitie, a carei'a infintiare este scopulu reuniunei dameloru romane din Aradu si provincia. Din tacsele de inscriere de membri au incursu frumoése sume si anume preste un'a miia patru sute de fiorini; ér interesulu, cu care au participatu damele romane la adunarea generala a reuniunei, ne este o dovada viia, ca in curendu vom vedé realizandu-se scopulu reuniunei, si respective scól'a de fetitie infintiata aici in Aradu.

Damele romane au inceputu frumós'a lucrare, pentru carea s'au intrunitu prin rogatiune. La serviciulu dumnediescu oficiatu Marti'a trecuta in biserica catedrala au participatu unu frumosu numeru de dame si anume preste 80 de dame, ér dupa aceea intrunindu-se damele in sal'a seminarului diecesanu dupace dn'a Hermin'a Popovicu Desseanu, ocupà loculu presidialu parintele archimandritu si vicariu episcopescu Ieroteiu Belesiu luandu cuventulu, aréta, ca dupa statute patronu alu acestei reuniuni este Pré Santi'a S'a, parintele Episcopu alu Aradului, — si in considerarea, ca scopulu celu mare alu reuniunei pretinde, cá inca de acum dela inceputu, se rogàmu pre Pré Santi'a Sa a oferí sprijinulu reuniunei, — propune, si adunarea cu mare insufletire primesce, cá prin o deputatiune esmitianda din sinulu adunàrii se se róge Pré Santi'a Sa a participá la adunare.

In urm'a invitàrii comisiunei esmise Pré Santi'a Sa se presentà in adunare intempinatu de vii

uràri de „se traiésca,“ — si luandu cuventulu pronuncia urmatoriulu discursu:

„Onorata adunare generala! Mult stimatelorú Dómne si Domni!

Fiindu invitatú a participá si eu la acésta Onorabila intrunire am venitu cu placere si in mijloculu Dvóstra, precum am mersu in totu loculu unde a fostu trebuintia de presenti'a si conlucrarea mea pentru promovarea intereselorú nóstre culturale. Deci ve salutu si eu cu bucuria, Dómneloru si Domniloru, vedindu-ve in numeru asia mare intruniti spre unu scopu atátu de frumosu si maretiu, cum este si acél'a alu reuniunei acestei'a, dorindu din sufletu cá ceriulu se ve binecuvinte cu viétia cât mai indelungata si cu rezultate cât mai bogate in asemenea intreprinderi salutare.

Precum scitti, Dómneloru si Domniloru, un'a din cele mai maretie idei ale timpului nostru, este si ideia asociatiunei, a intruniri mai multoru puteri spre ajungerea unui scopu comunu, bunu si folositoriu, ce nu s'ar poté ajunge prin puteri despartite. De aceea si cele mai culte natiuni si popóre din lume au intrebuintiatu cu multa insufletire aceea ideia, practicandu-o cu mare folosu pre tote terenele; si totu de aceea toti câti au imbratiosiatu acea ideia progreséza frumosu in tote privintiele.

Voindu si noi a ne folosi de acea ideia marétia a asociatiunei, si anume dorindu si Damele romane din Aradu a se constitui intr'o asociatiune spre unu scopu maretiu, inca la 31 Ianuariu 1884 s'au intrunitu intr'o conferintia convocata prin mine, si tienuta sub presidiulu meu, spre a pune fundamentulu unui maretiu monumentu, pentru inaintarea neamului nostru, adeca pentru infintiarea unei scóle romane de fetitie in Aradu.

In acea conferintia s'a pusu, Dómneloru si Domniloru, bas'a acestei intruniri, atunci si-a alesu adunarea comitetulu si pre ceialalti functionari ai ei, si totu atunci a si datu comitetului insarcinarea de a

elaborá unu proiectu de statute, si apoi a-lu supune altei conferintie spre pertractare si staverire definitiva.

Conform acestei insarcinari comitetulu a si prelu-
cratu proiectulu de statute, si supunendu-lu spre per-
tractare si staverire finala, unei a dóu'a conferintie
convocate pre 29. Martie 1884, acea conferintia sta-
verindu definitivu statutele a auctorisatu de nou pre
comitetulu ei se faca cele de lipsa pentru intarirea
aceloru statute, cá asia reuniunea sè se póta constitui
definitivu si se-si incépa activitatea.

In urm'a acestei a dóu'a auctorisári comitetulu
avendu in vedere ca scopulu reuniunei espusu in sta-
tute, este infiintarea unei scóle romane ortodoxe de
fetitie, pusa sub scutul bisericeii ortodoxe romane,
mai nainte de tóte a petitionatu la Consistoriulu nos-
tru de aici, pentru intarirea statuteloru in totu cu-
prinsulu loru.

Aici afu de bine a observá, ca in contr'a ace-
lei prime petitionari la Consistoriu, n'a facutu nimeni
nici cea mai mica exceptiune.

Ajungendu astfelu statutele la Consistoriu, si
creiendu consistoriulu ca n'ar fi competente a-se pro-
nunciá si asupra acelei parti din statute, ce se re-
fere la recunóscerea reuniunei cá persóna juridica, a
avisatu pre comitetu se esopereze mai antaiu la Inal-
tulu Ministeriu recunóscerea reuniunei cá atare, si a-
poi dupa aceea sè se reintórca de nou catra bise-
rica pentru acordarea dreptului de a infiintá o scóla
confesionala, si pentru regularea referintieloru dintre
biserica si reuniune.

Asia s'a si intemplat, càci dupa ce s'a recu-
noscutu reuniunea de atare din partea Inaltului Mi-
nisteriu, comitetulu s'a reintorsu de nou catra Con-
sistoriu, pentru indreptatirea de a infiintá o scóla
confesionala si pentru regularea referintieloru dintre
biserica si reuniune.

Credu, cá si Onorat'a adunare, va intielege, cá
dupa-ce reuniunea in statutele ei aprobate si de Inal-
tulu Ministeriu, a adoptatu de scopu alu ei, infiintia-
rea unei scoli confessionale sub scutul bisericeii nós-
tre : biseric'a inca erá in dreptu a-si precisá condi-
tiunele, sub cari ar putea concede acelei reuniuni o
asemenea scóla confessionala. Astfelu a ajunsu a-se
staveri referintiele dintre biserica si reuniune.

Pre când ne bucurámu cu totii, cá acésta reu-
niune s'a pusu sub scutul bisericeii nósre nationale,
sub scutul acelei bisericeii, care fú pururea si scutul
parintiloru si strabuniloru nostri, pre cand credeam
ca abiá va fi mai esistandu in pàrtile nósre o reu-
niune mai bine ocrotita, si sperámu a infiintá cât
mai curendu scól'a de fetitie atât de necesaria in
aceste pàrti, mai alesu cá si Consistoriulu nostru, de
trei ani incóce, in tot anulu a indusu in bugetulu
seu câte *un'a mia floreni* pentru acea scóla, ceea ce
represinta unu capitalu aprópe de diece-ori mai
mare cá acel'a alu reuniunei, pre atunci cu durere
am observatu, cá s'au ridicatu si voci de nemultia-

mire contra suplementulu adnexatu la statute, prin
care se reguléza referintiele dintre biserica si reu-
niune. —

Se póte cà acele nemultiamiri vor fi provenitu
din presupunerea — cà biseric'a ar fi intentionandu
a octroá reuniunei suplementulu amintitu ; eu inse
potu asecurá pre onorat'a adunare generala ca din
partea bisericeii nu numai nu esista o astfelu de in-
tentiune ; ci tocma din contra, daca onorat'a adunare
generala ar aflá de bine a face carev'a modificari in acelu
suplementu, se fie convinsa, ca din partea bisericeii va
intimpiná tóta bunavointi'a, in tóte nisuintiele si do-
rintiele sale cele bune, cá astfelu sè se póta ajunge
cât mai curendu scopulu maretiu ce urmárimu, prin-
tr'o intielépta si armonica colucrare, conform dragostei
evangelice.

Si daca invitatu de Dvóstra am luat u cuventulu
in acésta adunare, — dupa-ce atinseiu pre scurtu is-
toriculu acestei reuniuni, afu de bine totodata a de-
chiará, ca nu apartiene bisericeii a alterá drepturile
cuiv'a, séu a impededá pre cinev'a intru ajungerea
scopuriloru bune si salutarie, ci din contra biseric'a
este chiamata a dá totu sprijinulu si conlucrarea pen-
tru realizarea scopuriloru mantuitóre ale omenimei.

Dupa ce inse este faptu, ca scopurile mari se
potu realizá numai prin conlucrarea tuturoru factori-
loru chiamati, in buna intielegere si dragoste fratiósca :
astfelu spre a se delaturá si cea mai mica umbra
de nemultiamire, dechiaru, ca dorintia mea cá pa-
tronu alu acestei reuniuni, dar si ca Archiereu, este,
cá reuniunea sè se constituie acum numai pre bas'a
statuteloru aprobate de inaltulu Guvernu.

Dupa acestea recomandandu-Ve pace, dragoste,
si buna intielegere, de cari avem atât'a trebuintia in
tóte lucrarile nósre, si implorandu de nou binecuventarea
ceriului asupr'a Dvóstra si asupr'a lucrariloru Dvóstra,
— Ve poftescu a continuá lucrarile Dvóstra, dupa ce
Dn'a presidenta a dechiaratu adunarea generala cons-
tituanta a reuniunei femeiloru romane din Aradu si
provincia, de deschisa.“

Discursulu Pré Santiei Sale a fostu primitu cu
mare insufletire si cu vii urári de „se traiósca“ din
partea adunárii generale.

Punendu-se la ordinea dilei constituirea biroului
prin alegerea aloru doi notari, se alese in unanimi-
tate de notariu dlu Petru Truti'a, ér pentru
alu doilea notariu adunarea voiá a alege pre dlu
Teodor Ceontea. Cerendu-se inse din partea contraria
fostulu comitetu provisoriu a-se alege si din partea
loru unu notariu, — in urm'a staruintiei Pré Santiei
Sale, parintelui Episcopu si a dlui Ioan Popoviciu
Desseanu, adunarea si-dete invoiél'a a alege de alu
doilea notariu pre dlu Aureliu Suci u.

Dupa constituirea biroului se cetesce reportulu
comitetului provisoriu, — pre carele adunarea in una-
nimitate l'a luat la cunoscintia ; si in considerarea,
ca incontr'a suplementulu adnecsatu la statutele reu-

niunei, elaboratu de comitetulu provisoriu si aprobatu de consistoriulu si sinodulu eparchialu, — s'au ridicatu unele voci de nemultiemire, si anume s'a sus-tienutu din o parte, ca acelu suplementu ar involvá modificarea statuteloru aprobate de inaltulu guvernú adunarea a luatu in unanimitate conclusulu, cá de asta data constituirea sè se efeptuiesca numai pre bas'a statuteloru aprobate de guvernú.

Se iea la cunoscintia abdicerea comitetului pro-visoriu; si adunarea pentru conducerea actului consti-tuirei reuniunei alege in unanimitate de presidenta ad hoc pre dn'a *Hermin'a Popovicu Deseanu*.

Se cetesce conspectulu membriloru reuniunei sus-ceputi de comitetu in sensulu §-lui 21 lit. g. din statute, — si adunarea in unanimitate iea acestu conspectu la cunoscintia.

Dupa acést'a dn'a *Letiti'a Oncu*, aréta, ca si la dens'a au intratu câtev'a liste; in cari s'au subscrisu mai multi membri, si cere, cá si acesti'a se fia sus-ceputi de membri ai reuniunei.

Aici aflámu de bine a observá, ca aceste liste au fost esmise de comitetu, cu provocare, cá banii sè se substérna la cass'a consistoriala, ér listele la comitetu, inse in urm'a unoru scrieri prin jurnale a-cele liste dimpreuna cu banii s'au tramisu la man'a dnei *Oncu*.

Incontr'a propunerii amintite s'a facutu urma-tóri'a contrapropunere:

In considerarea ca §-lu 21 lit. g. din statutele reu-niunei aprobate de inaltulu guvernú dispune cá: comi-tetulu „circuléza liste pentru inscrierea de membri la reuniune, apoi pre cei cari se insinua prin declara-tiani in scrisu, ori de odata cu solvirea tacselorú *ii-suscepe, si notifica adunáarii generalí spre cu-noscintia*“; mai departe in considerare ca spiritulu acestei dispušetiiuni a legii este, cá comitetulu se aiba ocasiunea de a constata daca cei cari se insinua po-sedu, seau nu calitatea de membrii conform statute-loru; in fine in considerarea, ca susceperea mem-bri-loru nu apartiene la competinti'a adunáarii generale listele prezentate de dn'a *Oncu* sè se transpuna co-mitetului alegendu pentru susceperea membriloru sub-scrisi intrensele in sensulu legii sus provocate.

Desi pentru acésta propunere ér a marea maiori-tate a adunáarii, totusi de dragulu pácii si alu bunei intielegeri — la propunerea parintelui archimandritu Ieroteiu Belesiu sprijinita si de Pré Santi'a Sa s'au primitu si listele prezentate de dn'a *Oncu*.

Se pune la ordinea dilei constituirea reuniunei, si respective alegerea comitetului centralu si a mem-briloru provinciali prin votu secretu. Se alege o co-missiune scrutinatória din dnii: *Augustin Hamsea, Ioanu Popovicu Deseanu* si *Nicolan Oncu*. Dupa ter-minarea votisáarii si efeptuirea scrutiniului comissiunea scrutinatória prin reportoriulu ei *Augustin Hamsea* con-stata, cá in urn'a de votizare s'au depusu siedule de votizare din partea a 161 de membre ordinárie,

si rezultatulu scrutiniului este, ca cu o majoritate de 92 contra 69 au fost alesi:

Membrii comitetului centralu: Presidenta: *Hermin'a P. Deseanu*; Vice-presidenta: *Au-reli'a Belesiu*; Cassiera: *Rhea S. Ceontea*; Se-cretariu: *Petru Truti'a*.

Membrii: *Dónnele Ecaterin'a Pagub'a, An'a Truti'a, Barbar'a Antonescu, Mari'a Purcariu, Silvi'a Plopu, Sofi'a Popovicu, Iulian'a Dogariu, Rosali'a Moldovanu, Mari'a Popovicu*.

Consilieri: *Dimitriu Bonciu, Ioanu P. Deseanu, Ioanu Belesiu, Teodoru Ceontea*.

Comisiunea permanenta revedietória: *Georgiu Dogariu, Ignatiu Papp, Georgiu Purcariu, Dimitrie Antonescu, Petru Popovicu*.

Membrii comitetului provincialu: *Mari'a Leu-cuti'a, C. Simand; Elisavet'a Belesiu, E. Simand; Silvi'a Tamasdanu, R.-Pesc'a; Ann'a Dogariu, Arad; Liubiti'a Ganea, Sendlacu; Irin'a Milovanu, Mandru-locu; Mari'a Cosm'a, Sibiu; Ecaterin'a Cretiunescu, Belintiu; Iulian'a Bocsianu, Curticiu; Mariór'a Popo-viceu, Ciab'a; Eufemi'a Luc'a, Recasiu; Antiti'a Papu, Beisuiu; Elen'a Biberi'a, B.-Giul'a; Ann'a Marcovi-ciu, St. Nicolaulu-mare; Sofi'a Belesiu, Radn'a; E-telc'a Pop'a, Pesc'a-romana; Ecaterin'a Cimponeriu, Minisiu; Elisavet'a Russu, Siclau; Iuli'a Lazaru, Re-casiu; Emili'a Miclea, Ciacov'a; Anastasi'a Tempea, Toraculu-mare; Emanuilu Ungureanu, Timisiór'a; Floa-rea Mog'a, Rabagani; Ann'a Groza, Almasiu; Mari'a Martinovicu, Topolovetiu; Teresi'a Belesiu, Odvosiu; Iulian'a Popovicu, Soborsinu; Floarea Lelea, Erde-giu; Georgiu Radneanu, Curticiu; Elen'a Hamsea, Lipov'a; Victori'a Calinu, Mosniti'a; Mari'a Petro-viceu, Cell'a; Emili'a Deheleanu, Batuti'a; Olg'a Bu-gariu, Beregeu; Ecaterin'a Crisianu, Capruti'a; Luis'a Sid'a, Siri'a; Elis'a Conopanu, Sambateni; Lucreti'a Popovicu, Conopu; Teodoru Filipu, Lugasiulu-sup.; Elen'a Mer'a, Siri'a; Roz'a Motiu, Cvinu; Alessan-dr'a Ciór'a, Micalac'a; Ieroteu Belesiu, Oradea-mare; Elie Dogariu, Arad; Terenti'a P. Deseanu, Otlac'a; Mari'a Lungu, Arad; Iuli'a P. Stancu, Sambateni; Elen'a Anciu, Arad.*

Astfeliu dn'a presidenta declara de alesi pre toti membrii numiti.

Dupa enunciarea celoru alesi, adunarea cu pri-vire la suplementulu la statute decide in unanimitate: a-se transpune comitetului reuniunei pre langa insar-cinarea, cá se conchiame o adunare generala ad hoc spre a-se pronuciá asupra acelui suplementu.

Se alege o comissiune de 5 membri pentru au-tenticarea protocolului; ér dupa acést'a luandu cu-ventulu Pré Santi'a Sa, parintele Episcopu alu Ara-dului Ioanu Metianu multiemesce adunáarii pentru bun'a ordine si tactulu, cu carele a resolutu agendele, si implóra ajutoriulu si binecuventarea Ceriului asupra agendeloru reuniunei.

Dupa acést'a dlu membru Ioanu Cióru luandu cuventulu multiemesce Pré Santiei Sale pentru interesulu si bunavointi'a aretata facia de acésta reuniune si scopulu ei, precum si in specialu pentru participarea la acésta siedintia, si pentru frumósele sfaturi, prin cari Pré Santi'a Sa a contribuitu atât de multu a-se dá o buna solutiune agendelorú adunàrii generale.

Discursulu dlui Ioanu Cióra fú intempinatú de adunare cu vii uràri de „se traiésca Pré Santi'a Sa;“ si tot de odata adunarea generala in unanimitate esprima Pré Santiei Sale incredere si multiemita protocolara, — si decide, cá discursulu Pré Santiei Sale sè se induca in protocolulu adunàrii in intregu cuprinsulu seu.

Dupa acést'a dn'a presidenta dechiara siedinti'a adunàrii generale de inchisa.

* * *

Astfelin reuniunea dameloru romane din Aradu si provincia este constituita; si si-va poté continuá lucràrile meritorie cu celu mai bunu succesu, dupace prin adunare s'a constatatú, cu cáta insufletire a adoptatu publiculu infientiarea si sprijinirea acestei reuniuni, si in specialu scopulu ei: infientiarea unei scóle confessionale de fetitie in Aradu sub patronagiulu Pré Santiei Sale parintelui Episcopu alu Aradului.—

Infine spre a-se poté orientá onoratulu publicu asupra imprejuràrii, ca adunarea generala a reuniunei a abstatu de asta data dela suplementu notàmu urmátórele :

Inainte de intrunirea adunàrii generale doi domni din partea contraria suplementului au facutu aretare la magistratulu orasienescu, ca prin suplementu se alteréza statutele, si totu in acestu sensu au telegrafatu si la inaltulu Ministeriu.

Dreptu aceea adunarea a abstatu dela suplementu de asta data numai din precautiune, si nici decát din motivulu ca n'ar fi voitu se-lu adopteze. Dovéda despre' acést'a ne servesce pre de o parte faptulu, ca adunarea a realesu in comitetu pre toti membri, cari au sustienutu suplementulu, precum si faptulu, ca listele emise de comitetulu provisoriu s'au substerntu la cass'a consistoriala cu contriburi in favorulu reuniunei in suma de preste 1300 fl. v. a. si in butulu multeloru scrieri in contra comitetului provisoriu, si numai 5 liste s'au tramisu dnei cassiere a fostului comitetu, representandu o suma cam preste 100 fl.

Publiculu nostru tiene la biserica, si tot ceea ce face, voiesce a face prin biserica. Cá dovada desvre acést'a amintimu faptulu imbucuratoriu, ca din cerculu celu mai seracu protopresviteralu din diecesa, din cerculu Pestesilui, in Bihoru a tramisu list'a la cass'a consistoriala venerabilulu parinte protopresviteru Teodor Filipu, cu contriburi in favorulu fondului reuniunei in suma de 116 fl. v. a.

Incheiandu constatàmu, ca adunarea generala constituanta a reuniunei dameloru romane din Aradu

si provincia a datu cea mai eclatanta desmintire celor multe respandite prin jurnale si in specialu prin „Tribun'a“ in contra suplementului la statute, in contra fostului comitetu alu reuniunei si in contra bisericeii.

Se traiésca, si se prospereze reuniunea dameloru romane din Arad si provincia!

Istori'a invetiamentului intuitivu.

(Fine.)

Aceste retaciri inse cu totulu disparu in comparatiune cu meritele lui *Pestalozzi*. Elu este carele s'a nisuitu mai multu a gasi temeulu psihologicu pentru feliuritele procederi ale educatiunei. Elu s'a streduitu a deduce tóte principiile invetiamentului din insasi natur'a spiritului omenescu in conformitate cu legile, dupa cari se desvólta spiritulu.

Pestalozzi e de parere, cá principiile invetiamentului au sè se stabilésca astfeliu, precum se repórta spiritulu catra obiectele ce voim a le cunósce. Diversele doctrine particulare trebue sè se reduca la o formula cât se póte de simpla. Principiulu intuitiunei este prototipulu tuturor regulelorú didactice. E dreptu cá acestu principiu fundamentalu nu lu-a inventatu singuru *Pestalozzi*, ci lu-aflam inca cu multu mai nainte la *Comenius* si la *Bassedow*; inse *Pestalozzi* a penetratu in esenti'a lucrurilorú cu multu mai aduncu si a consideratu in mesura eminenta partea formalá si intensiva a intuitiunilorú, pe cand antecessorii lui pretiuiéu mai multu scopulu materialu. Se póte dice, cá *Pestalozzi* a introdusu reforme radicale in metodulu invetiamentului, si istori'a cu dreptu cuventu lu-numescu „parintele pedagogiei moderne.“

Pestalozzi puse la ordinea dilei chesti'a intuitiunilorú, si astfeliu indemnà si pre altii de a se ocupá cu acestu ramu alu invetiamentului. Unii i-lu tractau in modu teoreticu, ér altii aretau succese laudabile in pracsá.

Dintre pedagogii, cari apartienu scólei lui *Pestalozzi*, unii considera esercitiile intuitive cá unu obiectu de sine statatoriu, ér altii afla de bine a le inbiná cu scriptologia, adeca cu metodulu scrierei si alu cetirei.

Astfeliu *v. Türk* tractéza intuitiunile cá o pregatire pentru invetiamentulu limbei. Elu e unulu din cei mai destinsi aderenti ai scólei lui *Pestalozzi*, si a practizatu lungu timpu pe langa magistrulu seu celu mare, atât in *München — Buchsee*, cât si la *Iverdun* (pronuntia Iverdön). *Türk* sustiene, cá nu este metodicu, a incepe intuitiunile cu privirea corpului omenescu, pre cum credea *Pestalozzi*, ci cu obiecte din jurulu nemijlocitu alu vietii copilaresci. *Türk* alege si clasifica obiectele de intuitiune dupa sensurile, la cari se repórta. Tienendu-se de acestu principiu, tractéza elu notiunile generale: forma, positiune, repaos, miscare, cauza si efectu, scl. — Totu din punctu de vedere *logicu* s'au *formalu* procede

si eminentulu *Grassmann*, voind a pregati pre elevu pentru intielegerea regulor limbei, cari intr'adeveru nu sunt alt-cev'a, decât logie'a aplicata. Procesulu lui este recunoscutu de celu mai bunu. Primulu invetiamentu de celu mai bunu. Primulu invetiamentu limbisticu, spune *Grassmann*, are se constea din conversari, cari dau eleviloru ocaziune a contempla obiectele reale si raporturile lor, si ii-indemna a vorbi corectu despre densele. Aceste deprinderi in cugetare si vorbire, continua *Grassmann*, au se fie tulpin'a comuna, din care, cá totu-atâtea ramuri, vor resari celealte obiecte de invetiamentu.

Totu din punctu de vedere *formalu* desvólta teori'a invetiamentulu intuitivu si *Harnisch*, carele, in modu analogu cu procederea eminentulu *Grassmann*, considera exercitiile intuitive cá o pregatire pentru invetiamentulu limbei. Ambii autori citati in urma sunt de parere, ca intuitiunile au se cuprinda in sine elemente din tóte obiectele de invetiamentu, ér conversarea cu elevulu trebue intogmita astfelu, cá se obvina in ea totu felulu de cuvinte cu derivatiunile si formele lor flexionare. Fórte nimeritu observa ei, cá numai asia se póte aduná materialu, din care elevulu mai tardiu insusi va avé se abstraga gramatic'a limbei materne. La *Grassmann* si *Harnisch* exercitiile intuitive sunt dar privite cá o punte, carea conduce pre elevu la invetiamentulu limbei.

Mai departe se gasescu si autori de acei'a, carii considera cu deosebire scopulu materialu, precum e *Denzel*, dupa a carui teorie a lucratu *Wrage*; *Har-der* tiene in vedere scientiele reale, ér *Vólter* tractéza exercitiile intuitive ca o pregatire pentru invetiamentulu religiunei. — Nu putem finí acésta revista istorica, fara a face amintire si despre parerile lui *Diesterweg*.

Elu se pare a urmá o cale de mijlocu, tienendu in armonie cultur'a formala cu cea materiala. *Diesterweg* spune: „In etate abia de 6 ani pasiesce copilulu in scóla, spiritulu lui inca nu e intru atât'a desvóltatu, ca se-lu putem supune la unu invetiamentu sistematicu, ci mai nainte este neaperatu de lipsa a-lu pregati. Mai nainte de tóte trebue se trezim a-tentiunea elevulu inceptoriu, si se-i deslegam graiulu, numai apoi i-lu putem conduce la invetiamentulu propriu. Dela pregatire aterna succesulu intregu. Aceste scopuri le putem realizá prin exercitiile intuitive. Sunt exercitii de intuitiune, fiindu-cá intuitiunea e inceputulu a tóta cunóscerea; sunt apoi deprinderi in vorbire, cáci fara vorbe tóta scienti'a nóstra e nesigura. Daca ideile sunt fixate prin cuvinte ce corespundu lor, atunci atât form'a cât si cuprinsulu cugetarei nóstre se desvólta in acelasi timpu. *Cuprinsu* si *forma*, aceste dóue elemente au se fie pururea imbinate. Exercitiile de intuitiune desvólta si luminéza cuprinsulu cugetelor nóstre, a caror forme seau haine sunt cuvintele. Deprinderile in intuitiune si vorbire au se mérga paralelu, ele for-

méza inceputulu invetiamentulu elementar.“ — Sunt in fine si autori de acei'a, carii restringu sfer'a invetiamentulu intuitivu, facendu din elu unu cursu pregatoru pentru scriptologie. Acesti'a din urma desvólta metodulu intuitiuniloru in raportu intimu cu asia numitele *cuvinte normale*, din cari cuvinte se desvólta sonorile pentru a invetiá cetitulu. Asia procede unu *Dr. Kehr* si *Klawwell*. Ei nu admitu unu invetiamentu intuitivu separat, ci pledeza pe langa combinarea exercitiiloru intuitive cu scrisulu si cetitulu, folosindu ca materialu de intuitiune obiectele ce corespundu cuvintelor normale.

Aruncandu o privire preste istoriculu invetiamentulu intuitivu vom aflá cá *Bacon de Verulam* a datu idei'a, *Comenius* a prelucratu sistemulu exercitiiloru de intuitiune, ér *Pestalozzi* este carele introduse acestu ram alu instructiunei in scól'a populara. Unu lungu siru de pedagogi eminenti din Germani'a si Svitier'a au continuatu a perfectená metodulu intuitiuniloru, si isbutira a le incetatieni in tóte scólele Europei culte. Astadi deprinderile intuitive le aflam puse in fruntea planuriloru de invetiamentu; asia dar s'a realizatu dorinti'a nemuritorulu *Pestalozzi* carele dicea: „*Acestu invetiamentu si nu altulu se ocupe loculu prim in ori-care scóla, pana si in scóla din comun'a cea mai neinsemnata!*“

Dr. Petru Pipoșiu.

Epistolele parochului teneru.

III.

Domnule redactoru! Au trecutu mai multe septemani, de cand unchiulu, parochulu celu betranu, nu ne mai glasuieste prin „Biseric'a si Scól'a.“ Parintele Ilie este de tot amaritu de iucrulu acest'a, si tare se teme, ca unchiulu, parochulu betranu se va fi recitu, umblandu cu Iordanulu. Se dea Ddiu, se nu fia asia, si parintele parochulu betranu se-ne vorbésca cât mai curendu, si prin glasulu lui pusu in tipariu in „Biseric'a si Scól'a“ se ne dea la toti cât mai curendu semne de sanatate.

Si fiendea ti-vorbescu de parintele Ilie, afla tot de odata, ca la cea din urma intrevorbire, ce am avutu unulu cu altulu, erá pre aci se-ne luàm la cértá. Si mai pre urma in timpulu acest'a friguros si cu friguri mai ca nici n'ar fi fost mirare. Ddiu ne-a ajutat in se, cá se-ne impacàm mai nainte de a-ne fi certatu, si se-ne despartimu cu dragoste.

Se vedi adeca, dle redactoru, cum a fost intemplarea acést'a. Mi-a disu adeca parintele Ilie, ca ce tot scrie atât'a dascalulu din Galsi'a in „Biseric'a si Scól'a,“ pentruca densulu nu póte crede, ca si din Galsi'a se iésa ceva bunu.

La acesteá, ce eram se dicu eu? L'am intrebatu pre parintele Ilie, ca cetit'a densulu cele scrise de dascalulu din Galsi'a? Si unchiulu, parintele Ilie, nici un'a, nici done, mi-responduse ca bá, — si apoi

adaose, că densulu a bagatu de seama, ca „dascalulu pré ocosiu nu este bunn in satu,” si ca „dascalulu ocosiu, este tocma cá muierea, care tienendu-se pré invetiata in locu se-si véda de casa si de cuina, face politica inalta, ér sfersitulula la tóte este, ca este reu lucrú in cas'a, in carea canta gain'a si tace coco-siulu.“—

Parintele Ilie este omu din legea vechia, dar bunn preotu si cu buna rónduiéla in slujb'a si in cas'a s'a; este inse reu necajitu pre dascalii, cari scriu prin novele, pentru-cà a avutu si densulu odata unu invetiatoriu, carele in mai multe rónhuri l'a purtatu prin novele, insinuandu-lu, ca nu-i este „dragu de slujba,” ca nu umbla totdeun'a imbracatu in reverénda“ si alte lucruri meruntiele, dar tóte neadeverate; si acum vediendu, ca scrie dascalulu din Galsi'a, — parintele Ilie n'a potutu gandí, că dascalulu scrie altcev'a, decât batjocuri asupra popii din satulu lui, despre carele parintele Ilie mi-spuse, ca lucunósce, ca a umblatu cu densulu in scól'a teologicsca si altele.

Andindu eu acést'a dela parintele Ilie, si sciindu că pre omulu betranu nu-lu poti scóte cu un'a, cu done, din parerile lui; ci daca vrei se-lu scoti trebue se procedi cu densulu mai intuitivu, de cum este insasi intuitiunea, — am schimbatu verb'a, si am manatu lucrulu pre alta córda.

Parintele Ilie nu vine la mine, decât cand are vre unu baiu cu vr'o rónduiéla, seau porunca dela varmeghia, seau consistoriu, cá se-me întrebe, cum se-o faca; si dupace mai antaiu se plange câte doue ceasuri, ca este preotu de 40 de ani, dar n'a m'ai pomenita atâtea rónduieli, — apoi me intréba, cum se faca, eu i-aretu si apoi se duce mangaiatu.

Acum venise la mine cu datele statistice, se-i aretu cum se deplinésca rubricile cele multe din formulariulu primitu dela venerabilulu consistoriu. I-am aretatu, si parintele Ilie stá gat'a de plecare.

Invitandu-lu se mai remana, dupa multa capacitare se hotari se mai remana, si-apoi i-diseiu se-me asculte, ca am se-i citescu ceva frumosu dintr'unu jurnalulu din tier'a romanésca. Invoindu-se parintele Ilie cu propusulu mieu, scoseiu din mésa nrulu din urma din „Biserica si Scól'a,” fara se observe densulu, că ce jurnalulu am in mana, si-i cetiiu tocma articulu invetiatoriului din Galsi'a, publicatu in numerulu trecutulu. Ascultá cu mare atentiune parintele Ilie, ér eu i-ceteam la intielesu. Vedeamu, că-i place mai cu seama cand am ajunsu la esemplulu cu calulu si cu manzulu din aria, carele se invertesce cá lun'a si cá pamentulu in jurulu sórelui. Aici me intrerupse parintele Ilie, si me întreba, ca din ce novela i-cetescu, ca mandru scrie cine scrie. „Mandru, dieu, i-respunssei si eu, dar lasa se-ti sfersiescu, c'apoi ti-spunu. Am terminatu cu cetirea, si apoi i-am pusu novel'a in mana, se véda, ce novela este.

Cand a vediutu parintele Ilie, ca articulu, pre

carele i-l'am cetitu eu, este scrisu de dascalulu din Galsi'a, a inceputu a-si face cruce, si a-se rogá de iertare, dicendu-mi, „vedi cum pecatuieste de usioru omulu.“

La ce eu n'am potutu, se-i respundu alt'a, decât, ca este usioru a judecá si a criticá pre tóta lumea, dar nu este crestinescu lucrú a judecá pre cinev'a, pana cand nu l'ai ascultatu, si nu scii ce platesce.

Invetiatoriulu din Galsi'a in adeveru fece politica inalta: densulu si-face detorinti'a.

Cultivarea gradinei.

(prelegere tienuta poporului.)

Primavér'a e aci, fratiloru, prin urmare au venitulu tempulu, ca se-vi vorbescu cev'a si despre cultivarea gradiniloru; adi mane avemu se-ne apucam de semenatulu loru si asia apoi se-ni fie próspete in mintea nóstra acestea invetiaturi, ca asia, de câte-ori veti merge in gradina, se vi aduceti aminte de aceste invetiaturi si se-le si impliniti spre binele si folosulu Dvóstra.

Mari sunt greutátile, cari apasa umerii nostrii, de totu mari dicu si totu-si, óre-cum, n'am ajunsu pana acolo, ca se tragem folosulu fie-carui petecu de pamentu asia, dupa-cum ar trebui se-lu folosimu si se nu-lu lasam dupa cum facu unii, ca-lu lasa chiar si golu, séu déca e plinu, e plinu de burueni. Lipsese, disei, sunt mari si ca se-le putem suportá, avem se intocmim trebile asia, ca din totu, numai déca se póte, se facem banulu. Si acést'a, mi-pare mie, ca nu-o pré facu toti ómenii, pentru-ca atunci, cand ar face un'a ca ast'a, atunci dicu, n'ar remanea gradinele la multi ómeni góle, séu, déca-su si pline, su-pline cu burueni. Óre nu este chiar pecatu de Ddieu a lasá in asia vremuri grele unu locu de pamentu ne-folositu? Pentru-ca se sciti, fratiloru, ca ori 'lu folosim, ori nu, portia totusi trebue se platimu.

Nu prea cum se cuvine lucrám noi gradinele nóstre adeca, pré putiana bagare de seama punemu pre gradina, apoi déca o si lucrám, o lucrám numai éca-asia, cu numele si dupa aceea, ea inca ne-resplatesce cu róda numai iéca asia. Darile au crescutu preste masura si apoi in aceea mesura in care au crescutu dorile trebue se lucrám gradinele séu totu pamentulu nostru, ca acel'a se-ni aduca cu multu ma multu venitulu ca pana aci, va se dica se-lu lucrám asia, ca acel'a se-ne dee atátu, de câtu avem lipsa noi si inca se fim in stare a platí si darile.

Nu odata vedem apoi pre romanii nostrii amblandu prin terguri si piatiuri dupa legume cumperandu, ér gradin'a loru e plina cu totu feliulu de burueni. Si nu este mai rasinosu, ca un'a ca ast'a, căci se sciti, fratiloru, lumea astépta dela noi, ca noi se ducem la terguri si piatiuri verdietiuri, de vendiare, pentru-ca avemu unde se-le semenamu si aturci, cand ne-vedu, ca noi mergem se cumperamu din piatiu, ni-dicu, ca suntem nesce prosti, cari nici atát'a nu pricepu, ca se nu dee banii loru nimeruí atunci, cand ar poté se faca se nu fie siliti la un'a ca ast'a, ba inca ei se iee bani de la altii pe legume, séu si déca nu facu un'a ca ast'a, celu putienu se sémene atátu, cât au ei lipsa la cas'a loru si se nu platésca si acolo portie, unde nu suntu siliti. Si au dreptu acei'a, cand dicu un'a cá si ast'a despre noi; pre pentrensei 3—4 cr, pe cépa 3—4 cr, pe aiu (usturoiu) 3—4 cr, si asia mai departe, destulu, ca la capetulu anului face o suma frumetica de bani, care suma nu eram siliti se-o platim a-

tunci, cand lucrăm cu mai multa minte, ci cu aceea suma, poteam acoperi alte lipse.

Multu folosu am poté avé dela o gradina, numai déca am sci se-o lucrăm asia, dupa cum se cuvine si amu semená in ea totu feliulu de legume, séu, celu putieniu, de aceea, de cari avem si noi lipsa, ca se nu tipam banii pe ele.

Si gradina are mai fie-care omu pre langa cas'a lui, buna rea, cum e. Déca e rea, se caute asia, ca se-o inbunatatiésca incatv'a, dandu-i aceea ce-i lipsesce.

Pamentulu celu mai bunu pentru gradina. are se fie medilociu, se te sfareme bine dupa lopata, ca se nu remana brusiosu, dar se nu fie pré nasiposu, caci atunci e pré ferbinte si arde totu ce semerâmu.

Pamentulu din gradina inca are se fie gunoiu, ér gunoiu de acel'a avem se punem, de care cere pamentulu; la pamentu nasiposu punem gunoiu de vita ca se-lu recésca, ér la pamentu lutosu se pune gunoiu de calu, fiindcâ acel'a e rece si gunoiulu de calu 'lu incaldiesce.

Sepatulu in gradina are sè se face cât de afundu, pentru-ca legumele pottescu un'a ca ast'a, ér sepatulu n'are sè se face cu plugulu, ci cu lopat'a (arsieulu) si inca in afundime de 32—55 cm. si acést'a se face asia: Imper-tim gradina in patru table, séu in mai multe de acestea, déca gradin'a e de totu mare si apoi se ié o tabla de aceea si se injumetatiesce, dupa aceea se incepe dela unu capetu alu tablei si se face unu siantiu, cam de doi metri de largu, ér afundu de 50 cm.; dupa-ce s'au scosu pamentulu din elu se póte pune nesce gunoiu in siantiu, ba chiar e de lipsa, déca voimu se lucrăm asia, dupa cum se cuvine, ér gunoiu de acel'a punem, de care cere pamentulu; la pamentu nesiposu — dupa cum am disu — se pune gunoiu de vite, ér la pamentulu lutosu se pune gunoiu de calu. Dupa-ce am gatatu cu siantiuulu celu din teiu, facem unu altu siantiu, ér de doi metri de largu si 50 cm. afundu din susu de celu alaltu; pamentulu din siantinlu alu doilea lu-vom aruncá in siantiuulu primu adeca, in celu dinteiu, carele se va umplea cu pamentulu scosu din siantiuulu prim. Asia vom face cu aiu treilea, alu patrulea siantiu, pana la capetulu tablei.

Dupa-ce am ajunsu ca se-ne ajutam si aci, incepem cu separarea celei-alalte jumetâti de tabla, de acolo, de unde am gatatu cu cea-alalta si totu asia, facendu si astupandu la siantiuuri, pana vom gat'a si cea-lalta jumetate. Dupa-ce am gatatu apoi, vom vedé ca la amendoué capete ni-au remasu unu siantiu golu, dar si pamentu de prisosu; si aci apoi, n'avem alt'a de facutu, ci, pamentulu de prisosu, se-lu aruncâm in siantiuulu golu si tréb'a e gat'a. Totu asia apoi vom face si cu cele-alalte table.

Si, déca tempulu nu-ne ar lasá se facem tocmâi asia si in tot-deun'a, atunci se-sapamu gradin'a in totu anulu de cu tótna, cu lopata cât de afundu, dar brusii se nu-se grebleze, ci lasati preste érna asia, ca se degere. Primavera apoi se sépa de nou, dar acum pamentulu se grebléza, ca sè se sparga brusii. Acést'a este a-se face acolo, unde gradin'a au mai fostu semenata cu legume adeca, pamentulu e mai lucratu, nu tot-asia e a-se face acolo, unde gradin'a n'au fostu lucrata mai nici cand, ci au fostu lasata in stirea Dlui, pustia — cum am dice — acolo dicu, dar ori si cum sè se sepe in afundime de 50 cm. adeca, sè se rigoleze, dupa cum se mai numesce separea aceea afunda, celu putieniu in anulu din-teiu.

Legumele apoi se sémana in table schimbatu; in anulu dintaiu se sémana intr'o tabla unu feliu de legume, in anulu alu 2 lea, totu in aceea tabla, se sémana altfeliu de legume si nici cand nu-e ertatu a-se semená, un'a dupa alt'a in un'a si aceea-si tabla, totu unu feliu de legume, ci se schimba in totu anulu, dar asia, ca celoru-ce li-place gunoiulu sè se sémene in tabl'a gunoita si éراسi intorsu.

In fiecare anu e a-se gunoi o tabla din gradina, in care apoi e a-se semená legume cu frundie late precum: salata si altele. Potu in aceea tabla in anulu viitoriu, se sémana legume radacinóse, precum sunt: morcovi, petrinsei, sfecle si altele. In anulu alu 3 lea apoi, totu pe acela locu, se sémana fasolea si mazerea.

La semenarea legumeloru se fim cu buna bagare de seama, ca se nu facem unele gresieli, ca asia apoi tóta ostanél'a nóstra, se n'ajunga nemicu. Se fimu cu bagare de seama, ca sementi'a, ce-o semenamu se nu-o bagam pré tare in pamentu, ori se fie pré putieniu in pamentu, séu dóra de feliu. In privinti'a acést'a este o regula preste totu, ca fie-care sementia se vina numai de de dóue-óri asia afundu in pamentu, cat e de mare aceea sementia.

Semenatulu se face prin resadu adeca, prin plante crescute, cum e spre pilda, curechiulu, ér altele se sémana de a dreptulu din sementia, precum e morcovulu.

La semenarea resadului se fim cu bagare de seama, ca pamentulu, in care semenamu, se fie bine lucratu si apoi cu unu lemnu se face gaura in pamentu, in care se pune resadulu si se astringe putienelu pamentulu in jurulu redacinei. Departarea fireloru, unele de altele, are se fie asia, ca acelea plante, cari se intindu mai tare, au se fie puse mai raru, ér cele-alalte mai aprópe. Se-ne ferimu a sedí atunci, cand pamentulu e udu, pentru-ca indesindu-se pamentulu in jurulu plantei, dupa-ce se usca se intaresce si asia apoi plant'a se stringe, ér acést'a se usca, séu, déca si remane in viétia, nu cresce.

Si pentru-ca se avem sementia buna si precum se cuvine, trebue se alegemu productele cele mai bine crescute, sanatóse si cópte, déca acestea suntu de aceea, cari producu sementia numai in anulu viitoriu, spre esemplu, cum e morcovulu, la unu locu bunu, ér primavér'a se sémana la unu locu, care sta in faci'a Sóreului, cá sementi'a sè se póta cóce bine.

Si suntu apoi cam piparate, dupa cum se dice, sementiele de legume adeca, scumpe, de aceea ar fi fórté bine si se platesce de buna seama inca cât de bine, cá se-ne ocupamu cu acésta adeca, se-ni producemu destula sementia, bá cât se póte de multa, in gradinele nóstre, ca asia apoi, se luam frumosiéi bani pe ele, de o parte, ér de alta parte, am avea si noi pentru seama nóstra si n'am fi siliti se tipam banii pe ele, apoi si când le cumperâm, de cele mai multe ori nu suntu bune. La seminare inca trebue se fim cu cea mai mare bagare de seama, ca fiecare legumase fie se menata la tempulu seu se nu semenamu prea de timpuriu pe aceea care nu sufere frigulu si éراسi se n'o semenâm prea tardiu si asia apoi se n'aiba tempu se éراسi si se se cóca; fie care la tempulu seu: aceea, care sufere frigulu, se seamana mai ingraba, ér ceia-ce e mai gingasie, se seamana mai tardiu, cand mai da caldurile.

Se intempla si aceea de multe-ori, ca peste véra e seceta mare si asia legumele nu potu cresce, fiindu ca n'au umediéla de lipsa. In asia vremuri ne-folosimu de udatu. Aci apoi se-ni insemnamu bine, ca mai bine de cât udatu numai éca-asia, atunci, mai bine se nu udâm de feliu, cáci o udare ca acésta mai multu ni-strica de cât ni folosesc. Mai bine udatu mai raru si mai bine adeca, cu mai multa apa se udâmu de odata. Udatulu inca ni póte face fórté multa stricare atunci, candu nu-lu folosim la tempu. Primavera si tótna se face udatulu demenétia, ca preste di, la facia Sóreului, se-se usce si se nu remana preste nópte legumele ude, ca asia apoi, fiindu frigu preste nópte, se inghetie. Vér'a inse, se face séra, ca preste nópte mai bine le-priesce planteloru si ap'a intra mai afundu in pamentu de-o parte, ér de alta parte, déca le-am uda demenétia tardiu, ori peste di, atunci plantele tóte se

operescu de caldura S6relui, prin-ce ni-am face daune mari. Dintre legumele, cari se cultiva mai tare pe aici si au lipsa de apa, sunt crastavetii si selat'a de v6ra.

De multe-ori au sepatu omulu gradina s'a asia, precum se cuvine, au, gunoit'o, au semenatu t6te bine si la tempu si chiar au si udatu, preste v6ra si inca 6r destulu de bine: t6te le-au facutu si totusi, c6ndu e la culesulu lor, n'avem de unde ce culege adeca, or peritu. Si d6ca ne uitam acolo, unde or fostu legumele, vedemu nesce remasitie de ele, de unde se vede, ca le-au mancatu cineva. Se supera apoi omulu atunci foc si apoi cum nu, cand t6ta osten6la lui n'ajunge nemicu, ba chiar e silitu elu in-susi se cumpere pe bani acelea verdetiuri, de cari are lipsa in casa sa. Multi suntu apoi intre 6meni, cari in mania loru, se descarca asupra br6scelor si a sobolului (musiuoiului) dicendu, ca acelea se fie facutu lor paguba aceea, mancandu — li t6te legumele. Asia feliu de 6meni pecatuescu, candu dicu una ca asta si cum n'or pecatui atunci candu asupresce pre acela, carele tocmai bine-i face, pentru-ca se sciti, fratiloru, sobolulu si br6scele se nutrescu cu insecte si nu cu legume si inca tocmai cu de acelea insecte se nutrescu, cari ni-manca legumele, prin urmare sobolulu si br6sca ni suntu folositori. Nu acestea manca legumele, ci nesce insecte, cari se afla in pamentu, 6r musiuoiulu si br6sc'a ii-gasimu printre legume, pentru c6 ambra dupa insecte, ca se le mance. Si apoi sobolulu si br6sca numai pana atunci vor sta in gradina pana vor fi insecte de acelea, 6r de aici in colo se cam mai duc. Spre norocirea 6meniloru e, ca s'au aflatu si la acestea leaculu; de o parte le nimicescu sobolulu si broscela, 6r de alta parte le putem nemici si noi insine, cu cenusia si funingina, precum si varalu; in locu de a-le tipa in drumu, se-le ducem in gradina si se-le preseram prin gradina ca prin aceea vor peri t6te acelea insecte, cari manca legumele, de aici in colo sobolulu si broscela nu s'or prea preumbla prin gradinele n6stre dar numai atunci, candu vom face asia.

Se lucramu, fratiloru, cum e mai bine gradinele n6stre si lucrandu-le se-li tragemu folosulu celu mai bunu, care numai ni-lu p6te d6 a gradina, 6r ca se putem face un'a ca ast'a avem lipsa de unele invetiaturi, d6ca nu scim — d6r — se lucr6m si invetiaturile acestea si-le castiga omulu dela unulu si dela altulu de o parte 6r de alta parte si-le castiga din c6rti, in cari sta scrisu de ameruntulu, ca cum trebue lucrata o gradina si ca cum trebue semenata si lucrata fie care leguma. Apoi c6rti de acestea avem si noi romanii, de aceea ar fi f6rte bine, ba chiar n'ar fi ertatu se lips6sca o astfelu de carte din cas'a romanului. O astfelu de carte nu p6te spune omulu c6tu ajunge; omulu o deschide si de locu scie ca ce anume are se facu cu gradina s'a, firesce numai d6ca scie ceti, ca aceea se-i aduca unu folosu destulu de bunu. Si d6ca vom face asia atunci, dar de buna seama, nu vom mai merge noi cu crucerii prin terguri ori piatiuri cumperandu legume, 6r lumea ne-ar dice, ca suntem 6meni cu minte.

Galsi'a, 18. Ianuarius 1888.

Invetiatoriulu.

D i v e r s e.

* *Consistoriulu eparchialu aradanu* este conchiamatu in seditia plenaria pre Joi in 18. Februarius (1. Martie) 1888 la 10 6re inainte de am6di.

* *Comitetulu reuniunei* invetiatoriloru din tractulu Lipovei este conchiamatu pre 25. Februarius (8. Martie) 1888 in localitatea sc6lei de baieti din Lipov'a.

C o n c u r s e.

Prin decisulu Venerat. Consistoriu gr. or. oradanu dtto 28. Decemvre 1887. Nr. 1170. B., in parochi'a Ianosd'a, prot. Tincei — decretat6 interimalminte de parochia protopresviterala — incuviintindu-se aplicarea unui'a capelanu temporalu, pentru acestu postu se escrie concursu cu terminu de alegere pe 13/25. Martie a. c.

Emolumentele sunt: $\frac{1}{2}$ sessiune de pamentu aratoriu, jumetate din biru si din t6te venitele stolarie ce vor incurge dela 286 de case si cuartiru deocamdata esarendatu dupa putintia prin comun'a parochiala.

Alegendulu capelanu — dupa deschiderea si decretarea vre unei parochii mai acomodate de parochia protopresviterala, — va deveni parochu in Ianosd'a, dreptee: dela recurrenti, conform §-lui 4 din regulamentulu pentru parochii, se pretinde cualificatiune pentru parochiile de clas'a a II-a.

Recursele adresate comitetulu parochialu, sunt de a se tramite subscrisulu protopresviteru pana la terminulu espusu, per M.-Telegd in K6r6s-Jen6.

Ianosd'a, 26. Ianuarius 1888.

Pentru comitetulu parochialu:

Iosifu Vess'a, m. p.
protopresv. Tincei.

—□—

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci dela a II-a sc6la paralela din **Sant-Miclausulu romanu**, in protopresviteratul Tincei; emolumentele sunt:

1) In bani gat'a 100 fl., 2) 15 cubule gr6u mesteccatu, 3) 6 jugere de pamentu aratoriu clas'a I-a lucratu prin comuna, 4) 3 metrii lemne de focu, 5) o clae de f6nu, 6) 4 trasuri pentru lipsele proprii, 7) jumetate din stolele cantorali, 8) cuartiru esarendatu prin comuna, — t6te aceste facu sum'a de 375 fl.

Aspirantii la acestu postu, au a-si trimitte recursele loru instruite conform „Statutulu organicu“ si adresate comitetulu parochialu, in 20 de zile dela prim'a publicare a acestui concursu, Rev. Domnu protopopu tractualu Iosifu Vess'a, in K6r6s-Jen6, p. u. Mez6-Telegd, (Bihar.)

Datu din sediti'a comitetulu parochialu tienuta in 16/28. Ianuarius 1888.

Pentru comitetulu parochialu:

Nicolau Boitiu, m. p.
presiedinte.

L I C I T A T I U N E M I N U E N D A.

Pentru zidirea unui nou edificiu de bisericu in comun'a Zs6b6r — cerculu Lugosiu, tractulu Belincz, — dupa planulu si pe bas'a preliminarulu aprobat de Venerabilulu Consistoriu romanu ortodocsu din Arad, sub 28. Ianuarius 1888. Nr. 112. se escrie concursu de licitatiune minuenda, pe diu'a de 2. Martiu stilulu nou a. c. la 6r'a 11 nainte de m6diadi, in localitatea sc6lei locale.

Pretulu 6schiamatiunei este 8613 fl. 94 cr. Planulu, preliminarulu si conditionile de licitatiune, se potu ori cand ved6 la presidiulu comitetulu parochialu din Zs6b6r. Dela concurenti se poftesce c6 se doved6sca c6 sunt architecti, sau celu pucinu maiestri zidari (Baumeister), si nainte de inceperea licitatiunei, se depuna vadiulu de 800 fl. in numerariu s6u in chartii de val6re (Werthpapiere).

Contractulu ce se va inchei6, pentru intreprindietoriu este obligatoriu indatu dupa subscrierea acelu'a; 6ra pentru comun'a biseric6sca, numai dupa ce se va fi aprobatu din partea Venerabilulu Consistoriu.

Dionisiu Popescu, m. p.
Presied. Comit. par.

Pavelu Stoic'a m. p.
Not. Comit. par.